

متن پرسش

سلام و عرض ادب خدمت استاد گرامی: سوالی در باب قیامت داشتم و اینکه در نتایج حرکت جوهری آنچه که از بیانات شما متوجه شدم این است که عام ماده در جوهر خودش سیر استکمالی را طی می‌کند تا به نهایت خودش می‌رسد که قیامت است. از طرفی هم در حکمت متعالیه عوالم را رتبتی می‌دانند بدین منظور که عوالم در شدت ظهوراتشان، با هم اختلاف دارند، از طرف دیگر وقتی می‌گوییم که عالم مظهر فیض و فضل وجود است بر اساس همین هم باید عوالم را قدیم دانست هر چند که در عالم ماده خلقت بدین شکل شاید نبوده باشد اما از قدیم بوده است. از طرفی هم در احادیث داریم که قیامت الان حاضر است (پس با توجه به فهم بنده از بیانات شما چند نتیجه به وجود می‌آید) ۱. قیامت به معنی از بین رفتن عالم ماده و یا تغییر در جوهر نیست بلکه انسان‌ها در ذات خودشان توجه به باطن عالم می‌کنند و وقتی قیامت شود عالم دنیا هم خواهد بود و از بین نمی‌رود. ۲. حرکت جوهری مادام تا ابد در سیر تکاملی به سر خواهد برد و تمامی ندارد. ۳. خاتمه‌ای برای خلقت انسان نباید در نظر گرفت. ۴. در بیانات حضرت علامه در رساله رتق و فتق در نتیجه چهاردهم اینگونه برداشت می‌شود که حضرت آدم (ع) در زمین بوده اما وقتی از وحدت به کثرت توجه می‌کند خودش را در عالم ماده و مادیات می‌بیند و از آن قیامت و برزخ خودش خارج می‌شود، برای مثال وقتی عارفی در قیامت خودش به سر می‌برد نه بدین معنی که بدن مادی ندارد بلکه توجه تام به قیامت و جلوه احدی خداوند دارد و اگر توجه به قیامت داشته باشد و امورات مادی هم انجام دهد به معنی تنزل و اگر توجه اش از قیامت منحرف شود و به ماده توجه کند هبوط رخ می‌دهد. (آیا درست است؟) اگر این معنی درست باشد انسان وقتی می‌میرد و به خاک تبدیل می‌شود چگونه در عالم ماده می‌تواند باشد؟ ۵. همانطور که امر انسان از قدیم بوده است خلقت انسان‌ها نیز از قدیم بوده است (اگر این مطلب درست است آیا در هر دوره که رتق و فتق می‌شود و دوباره دحو الارض پدید می‌آید انسان‌های آن دوره همین انبیا و اولیا‌ی که برای ما آمده است می‌آیند یا خیر؟)

متن پاسخ

باسمه تعالی: سلام علیکم: با توجه به آن روایت که می‌فرماید: «الف الف آدم ابوالبشر» داشته‌ایم و با توجه به حرکت جوهری عالم متوجه می‌شویم، عالم ماده با حرکت جوهری خود به قیامت تبدیل می‌شود و باز با نظر به تعطیل‌نشدن تجلی، عالم دیگری تجلی می‌کند با آدم ابوالبشر دیگری.

در مورد فرمایش علامه، آری! آن آدم که در ابتدای خلقت، خود را در آغوش حضرت حق در برزخ نزولی یافت با نظر به شجره‌ی ممنوعه یعنی عالم کثرت، هبوط خود را که احساس حضور در عالم کثرات است شروع کرد. عرایضی در این مورد در کتاب «هدف حیات زمینی آدم» شده است. موفق باشید